

**Uchwała Komisji Habilitacyjnej
powołanej dnia 4 marca 2020 r. przez Centralną Komisję do spraw Stopni i Tytułów
do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego
ks. dr. Aleksiego Kucego w dziedzinie nauk teologicznych
na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu**

Komisja habilitacyjna powołana w dniu 4 marca 2020 r. [BCK-I-L-11030/19] przez Centralną Komisję do spraw Stopni i Tytułów w składzie:

ks. prof. dr hab. Jan Perszon, przewodniczący komisji, UMK Toruń,

ks. dr hab. Tomasz Nawracała, UAM Poznań – sekretarz komisji,

prof. dr hab. Karol Klauza, recenzent, KUL JP II Lublin,

ks. dr hab. Mateusz Potoczny, recenzent, Uniwersytet Opolski,

prof. dr hab. Włodzimierz Wołosiuk, recenzent, ChAT Warszawa,

ks. dr hab. Roman Słupek, członek komisji, PWT Wrocław,

ks. prof. dr hab. Jarosław Moskałyk, członek komisji, UAM Poznań,

zebrana na posiedzeniu zdalnym (przy wykorzystaniu *meet.jit.si*) w dniu 30 maja 2020 r., stwierdza, co następuje:

1. Recenzje i opinie:

Realizując pierwszy punkt przyjętego porządku obrad, przewodniczący komisji poprosił recenzentów o przedstawienie recenzji oraz opinii i sformułowanie końcowych wniosków. Recenzenci przedstawiali recenzje w formie zwięzłych wypowiedzi w zaproponowanym przez przewodniczącego chronologicznym porządku ich nadsyłania:

- Prof. dr hab. Karol Klauza, KUL JP II, Lublin:

Ks. Kucy, jako świadek życia i krytyczny badacz myśli teologicznej Antoniego Blooma, pierwszy przybliży ją polskiemu odbiorcy. Podjęte badania mają na celu ukazanie autorytetu teologii prawosławia na gruncie dialogu z kulturą Europy Zachodniej. Temu celowi służą w większości również opublikowane artykuły i wystąpienia na międzynarodowych konferencjach. Ponadto treści te udostępniane są w różnej formie w Internecie i mediach audiowizualnych. Opowiadam się za udzieleniem ks. Kucemu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk teologicznych.

- Ks. dr hab. Mateusz Potoczny, Uniwersytet Opolski:

Po analizie dorobku naukowego i pracy naukowo-dydaktycznej stwierdzam, że ks. Kucy jest naukowcem o wysokim poziomie kompetencji. Jego publikacje mają charakter pionierski i cechują się dobrym warsztatem naukowym oraz umiejętnie łączą różne, czasem odległe, dyscypliny naukowe. Ks. Kucy aktywnie uczestniczył w pracach różnych gremiów i posiada bogate doświadczenie zawodowe. Mając to wszystko na uwadze, przedkładałam wniosek o

dopuszczenie ks. A. Kucego do dalszego etapu postępowania habilitacyjnego i nadanie mu stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk teologicznych.

- Prof. dr hab. Włodzimierz Wołosiuk, ChAT Warszawa:

Warto pozytywnie ocenić wszystkie aspekty działalności ks. Kucego. Dla rozwoju myśli autora ważna była praca duszpasterska, w której teologia dogmatyczna jest wciąż żywotna i inspirująca dla ukazania sensu chrześcijańskiej egzystencji. Należy także podkreślić elementy patriotyzmu w działaniach Habilitanta, a także zaangażowanie lingwistyczne, które może pomóc w usuwaniu niechęci i nieporozumień między narodami. Ostatecznie wnoszę o uznanie rozprawy habilitacyjnej oraz dorobku naukowego ks. Kucego i dopuszczenie go do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

- Ks. prof. dr hab. Jan Perszon, UMK Toruń:

Po zapoznaniu się z ocenami trzech recenzentów i fakt, że ich ocena jest jednoznacznie pozytywna, popieram wniosek o nadanie ks. Kucemu stopnia doktora habilitowanego nauk teologicznych.

- Ks. dr hab. Roman Słupek, PWT Wrocław:

Przedstawiony dorobek naukowy ks. Kucego jest wartościowy, wielowątkowy i interdyscyplinarny. To ukazuje autora jako człowieka o szerokich zainteresowaniach, a przy tym oryginalnego i rzetelnego. Mankamentem jest niewielka liczba publikacji w prestiżowych czasopismach naukowych.

Działalność dydaktyczna jest znacząca i w dużej mierze ma wymiar międzynarodowy. Ocena końcowa jest pozytywna.

- Ks. prof. dr hab. Jarosław Moskałyk, UAM Poznań:

Przedstawiona monografia stanowi pozytywne studium w analizie fenomenu osobowego i inspiracji twórczej myślą Antoniego Blooma. Przybliżyła ona polskiemu środowisku teologicznemu wizję prawosławia nurtu rosyjskiego. Praca jest odważną próbą nadania całej przymiotowości, odmienności i specyfiki teologii prawosławnej rozwiniętej w oparciu o kulturę Europy Zachodniej. Temu także służą inne prace oraz wystąpienia konferencyjne ks. Kucego. Warte podkreślenia są działania popularyzatorskie poprzez Internet oraz środki audiowizualne. Ocena całościowa daje podstawy do ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk teologicznych.

2. Monografia została oceniona jako:

- Prof. dr hab. Karol Klauza:

Praca jest nie tylko biografią kontekstualną metropolity Antoniego Blooma, lecz także usystematyzowaną prezentacją jego poglądów teologicznych. Poglądy te obejmują teologię dogmatyczną, moralną i historię Cerkwi. Całe opracowanie ma charakter dokumentacyjno-analityczny, na który składa się obszerna, wielojęzyczna baza źródłowa, drukowana oraz audiowizualna.

Myśl metropolity została ukazana na tle dokonujących się zmian historycznych i społecznych. Analiza teologiczna, dużo ważniejsza, poszerzona została o osobisty kontakt autora z Antonim Bloomem, przez co praca nabrała charakteru oryginalnego i zindywidualizowanego.

Monografia przedstawia ewolucję poglądów metropolity Antoniego od teologii ciała do teologii przebóstwienia i podobieństwa do Stwórcy. Idea obrazu Bożego w człowieku jest oryginalnym przesłaniem Metropolity do współczesnego świata i wiąże się z ujęciem osoby ludzkiej w perspektywie chrystocentrycznej. Tajemnica Wcielenia przedłuża się w sakramentach, znakach o charakterze materialno-duchowych. Przez sakramenty Bóg wkracza w historię człowieka i wpływa dalej na dzieje świata. Ten aspekt – wg ks. Kucego – jest najważniejszy w myśli Antoniego Surożskiego i umożliwia teologiczne uzasadnienie postaw moralnych, m.in. w bioetyce, ochronie życia, pojmowaniu śmierci oraz pojmowaniu roli kobiety-matki. W tym kontekście ks. Kucy przedstawia problem dozwoloności antykoncepcji, za którą opowiadał się Metropolita.

Praca jest ważnym wkładem w przybliżenie prawosławnej myśli teologicznej Patriarchatu Moskiewskiego w jego uwarunkowaniach emigracyjnych.

- Ks. dr hab. Mateusz Potoczny, Uniwersytet Opolski:

Praca jest owocem wieloletnich badań nad duchowym dziedzictwem Antoniego Blooma, który nie jest jednoznacznie oceniany przez rosyjskich badaczy i duchownych.

Praca posiada bogaty materiał źródłowy i bibliograficzny, w dużej mierze opublikowany w języku rosyjskim.

Praca ma dwie części, a każda składa się z pięciu, logicznie powiązanych rozdziałów. Część pierwsza ma charakter historyczny; ukazuje kontekst i sytuację myślową emigracji rosyjskiej w Europie Zachodniej po 1917 r., zwłaszcza w Paryżu. Poza tym przedstawia również sytuację rodzinną przyszłego Metropolity, jego osobiste zmagania duchowe oraz ostateczny wybór życia monastycznego.

Druga część przedstawia myśl antropologiczną Antoniego Blooma. Skupia się ona wokół pojęcia *theosis* w jego prawosławnym rozumieniu. W tym świetle, ks. Kucy przedstawia poglądy Metropolity na temat wiary, relacji człowieka do Boga, powołania człowieka, poznania samego siebie i odkrywania swej indywidualności oraz osobowości. Wszystkie te kwestie zamyka przedstawienie poglądów Blooma na współczesne problemy bioetyczne: eutanazję, aborcję, zapłodnienie *in vitro* oraz antykoncepcję.

Praca rzetelnie przedstawia sylwetkę duchową oraz myśl antropologiczną Antoniego Blooma. Szczególnie ważne jest ukazanie poglądów Metropolity w kontekście źródeł patrystycznych. Ks. Kucy często odwołuje się do pism Ojców Kościoła, choć niekiedy należałoby przeprowadzić bardziej rzetelną kwerendę źródeł patrystycznych.

Monografia napisana jest w sposób ciekawy, choć czasem przypomina powieść z językiem popularnym, a nie naukowym. Brakuje także jasnych wprowadzeń i podsumowania rozdziałów. Ks. Kucy nie sięga w swym warsztacie naukowym do oryginalnych źródeł patrystycznych, a jedynie do polskich i rosyjskich tłumaczeń.

Praca zasługuje na wysoką ocenę i stanowi *novum* na gruncie nauki polskiej w przybliżeniu dziedzictwa metropolity Antoniego Blooma.

- Prof. dr hab. Włodzimierz Wołosiuk, ChAT Warszawa:

Prezentowana praca oparta jest na dwóch zasadniczych założeniach: przedstawienia biografii duchowej Antoniego Blooma oraz jego antropologii chrześcijańskiej.

Pierwsza część pracy ma charakter historyczny i ukazuje skomplikowane losy Metropolity oraz całego środowiska emigracyjnego. Ks. Kucy proponuje odczytanie emigracji nie jako dramatu, lecz szansę na uwolnienie się od ograniczeń cenzuralnych i obyczajowych ojczyzny Antoniego Blooma.

Część druga przedstawia zagadnienia myśli antropologicznej Metropolity. Punktem wyjścia do mówienia o człowieku jest misterium wiary, które stanowi istotny punkt odniesienia do innych kategorii: powołania człowieka, poznania siebie oraz zagadnień ostatecznych, w tym także bioetycznych.

Monografia ks. Kucego to drugie zmienione wydanie wcześniejszej książki habilitacyjnej. Nowy tytuł publikacji ma swoje mankamenty: odchodzi od treści teologicznych na rzecz opisu biograficznego, z natury rzeczy mniej nowatorskiego; jest semantycznie szersze i nawiązuje do wcześniejszego tekstu.

Tekst publikacji zawiera blisko 300 błędów stylistycznych. Język narracji nie zawsze jest naukowy, a tłumaczenia tekstów Blooma są niestety powierzchowne.

Zastrzeżenie budzi również koncepcja książki. Rozdziały mają układ logiczny i jasny, ale brakuje między nimi integralnego powiązania. Ujęcie zagadnień bioetycznych w ostatnim rozdziale sugeruje, że nie były to zagadnienia kluczowe w antropologii Blooma, albo nie dość gruntownie przez niego przemyślane. Tymczasem zagadnienia bioetyczne stanowią poczesne miejsce w działalności naukowej i duszpasterskiej Metropolity, zwłaszcza biorąc pod uwagę zdarzenie dwóch światów: państwa i opieki medycznej w Związku Radzieckim z jednej strony, a równorzędnymi warunkami w Wielkiej Brytanii z drugiej strony.

Po uwzględnieniu wszystkich sugerowanych braków praca może stać się wybitną pozycją wydawniczą i wzbogacić przekaz Cerkwi, której argumenty, zamiast być zaliczane do dewocji, są wyrazem autentycznego chrześcijańskiego świadectwa.

3. Dorobek naukowy i organizacyjny:

- Prof. dr hab. Karol Klauza, KUL JPII Lublin:

Owocem naukowych dociekań są wystąpienia na konferencjach naukowych z zakresu dyscyplin, w których ks. Kucy odbywał studia akademickie. Aktywność naukowo-badawcza obejmuje: politologię i stosunki międzynarodowe; filologię z translatoryką oraz teologię. Stopniowe dochodzenie do płaszczyzny teologicznej dało podstawy do stworzenia syntezy poglądów z uwzględnieniem politologii i lingwistyki. Szczególnie ważne jest poruszanie na obszarze prawosławia kwestii bioetycznych i ich interpretacja w oparciu o teksty patrystyczne. Na gruncie teologicznym ks. Kucy pozostaje wierny mistycyzmowi prawosławnemu.

Na gruncie politologii i translatoryki wykazuje rzetelność i wysokie kompetencje, wspierając środowisko badaczy ukraińskich w tych dyscyplinach.

Ks. Kucy prowadził wykłady monograficzne i ćwiczenia, z czego połowa dotyczyła teologii. Prezentowane tematy obejmują cały program prawosławnej teologii systematycznej.

Jednocześnie ks. Kucy przyczynił się do powstania instytucji naukowych szkolnictwa wyższego, a zwłaszcza Biura Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów

(pełnił funkcję dyrektora i kanclerza) oraz Centrum Europy Wschodniej UMCS (pełnił funkcję dyrektora).

Był uczestnikiem konferencji międzynarodowych. Pracował także jako egzaminator w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Za swoją działalność otrzymał nagrodę Rektora UMCS oraz wyróżnienia z dziedziny chóralistyki.

- Ks. dr hab. Mateusz Potoczny, Uniwersytet Opolski:

Dorobek naukowy koncentruje się na czterech obszarach badawczych: naukami politycznymi, teologią, osobą Antoniego Blooma oraz językoznawstwem i translatoryką.

W ciągu 15 lat od obrony doktoratu, dorobek naukowy ks. Kucego nie jest ilościowo zbyt imponujący. Jest jednak w dużej mierze oryginalny i interdyscyplinarny.

Brakuje publikacji w prestiżowych i wysoko punktowanych czasopismach naukowych. Większość publikacji stanowią wydawnictwa polskie.

Ks. Kucy brał aktywny udział w krajowych i międzynarodowych sympozjach i konferencjach naukowych. Sam także takie sympozja i konferencje organizował. Ponadto był współautorem ośmiu projektów krajowych i międzynarodowych, głównie z obszaru politologii. Przyczynił się do powstania Centrum Europy Wschodniej UMCS i Studiów Wschodnioeuropejskich. Jest także autorem lub współautorem pięciu aktów prawnych oraz redaktorem naukowym sześciu monografii. Wypromował 12 prac magisterskich i licencjackich.

Za pracę naukowo-badawczą otrzymał dwa razy nagrodę Rektora UMCS.

- Prof. dr hab. Włodzimierz Wołosiuk, ChAT Warszawa:

Dorobek ks. Kucego sprowadza się do zagadnień: polityczno-historycznych, lingwistycznych i teologicznych. Artykuły potwierdzają szerokie zainteresowania ks. Kucego, jego wiedzę i znajomość metod naukowych. Brakuje jednakże publikacji znajdujących się na liście ERIH oraz wykazanie udziału procentowego w publikacjach wieloautorskich. To nie umniejsza jednak pozytywnej oceny dorobku naukowego.

Działalność dydaktyczna, popularyzatorska i międzynarodowa odgrywa ważną rolę w profilu naukowym ks. Kucego. Oddziaływały one zarówno na samego autora, jak i na środowiska, w którym się znajdował. Wszystkie te działania służyły nie tylko zbliżeniu międzynarodowemu, lecz także inspiracji w szeroko rozumianej pracy uniwersyteckiej. Warte podkreślenia są również osiągnięcia ks. Kucego w dziedzinie chóralistyki. Ocena ostateczna jest pozytywna.

4. W podjętej przez komisję dyskusji zwrócono uwagę na następujące kwestie:

- prof. dr hab. Karol Klauza, KUL JPII Lublin:

Droga zawodowa ks. Kucego była długa i prowadziła od politologii do teologii. To pewnie wpłynęło na zainteresowanie poglądami Antoniego Bloomem i poszerzenie ich o problematykę społeczną, bliską Habilitantowi. Można w tym wszystkim doszukać się pewnych analogii do losów przedwojennego duchownego, ks. Grzegorza Peradze.

Poza tym, fakt odwołania się do nauczania metropolity Bartłomieja przez papieża

Franciszka w encyklice *Laudato si* wskazuje, jak ważny i płodny może być w XXI wieku dialog między tradycjami Wschodu i Zachodu. W tym względzie badania ks. Kucego będą stanowiły ważny przyczynek w środowisku polskim.

- prof. dr hab. Włodzimierz Wołosiuk ChAT Warszawa:

Edukacja ks. Kucego rozpoczęła się w Lublinie. Tam rodziły się jego zainteresowania teologiczne a także muzyczno-liturgiczne, oparte głównie o poznanie języka staro-cerkiewno-słowiańskiego. Biegłość w dziedzinie lingwistycznej uzupełniana jest o wiedzę historyczną. Teologia jest czymś nowym w pracy ks. Kucego i wymaga dalszego rozwoju, czemu może służyć wspomniana wyżej baza lingwistyczna i historyczna.

- ks. dr hab. Mateusz Potoczny, Uniwersytet Opolski:

Ks. Kucy nigdy nie pracował w uczelni o profilu ściśle teologiczny. W pracy widać progres, a także wieloaspektowość. To jest cenna perspektywa uprawiania dzisiaj nauki. Braki widać m.in. w ograniczeniu się do znanych tłumaczeń dzieł Ojców Kościoła bez sięgania do oryginałów. Napisana monografia jest ciekawa, choć momentami bardziej popularyzatorska niż naukowa. Niemniej zagadnienia teologiczne przewijają się w kontekstach historycznych, a to stanowi cenny wkład w przybliżaniu postaci i myśli Antoniego Blooma w Polsce.

- ks. prof. dr hab. Jarosław Moskałyk, UAM Poznań:

Wybranie postaci metropolity Blooma jest ważnym przyczynkiem do rozumienia myśli teologicznej prawosławia rosyjskiego w kontekście Europy Zachodniej. Jednakże bogactwo zainteresowań ks. Kucego może być problematyczne: w jakiej dziedzinie będzie on specjalistą.

- prof. dr hab. Karol Klauza, KUL JP II Lublin:

Ad vocem postawionej kwestii i wskazania *proprium* teologii ks. Kucego, z całą pewnością sytuuje się ona na przedłużeniu w teologii zachodniej linii wyznaczonej przez Johanna Baptistę Metza, czyli teologii polityki. Ks. Kucy wychodzi od antropologii Blooma, przekłada ją na wątki historyczne i szuka w nich elementów ważnych dla teologii moralnej i teologii społecznej w tym wypadku teologii prawosławnej rosyjskiej. W ten sposób tworzy się dialog między myślą Blooma a kulturą zachodnią, dialog, który jest obiecującym *proprium* ks. Kucego.

- ks. dr hab. Roman Słupek, PWT Wrocław:

Dużą wartością w monografii ks. Kucego jest pokazanie siły chrześcijaństwa w konfrontacji z nurtami modernistycznymi Europy Zachodniej. Poprzez oparcie na Biblii i patrystyce poglądy antropologiczne Antoniego Blooma otrzymują pewien wymiar mistyczny, odmienny dla teologii zachodniej.

- ks. dr hab. Tomasz Nawracała, UAM Poznań:

Zakres zainteresowań ks. Kucego jest bardzo rozległy. Interdyscyplinarność badań, choć wartościowa sama w sobie, może jednak spotykać się z niezrozumieniem. Ten szeroki warsztat badań jest wartościowy, często prowadzi do formułowania oryginalnych koncepcji i nowych metod badawczych. One jednak odbiegają od tradycyjnych koncepcji i metod uprawiania teologii w obrębie teologii zachodniej. Ocena pozytywna.

- ks. prof. dr hab. Jan Perszon, UMK Toruń:

Oryginalność badań ks. Kucego jest warta podkreślenia i rokuje wielkie nadzieje na przyszłość. Niemniej w warsztacie badawczym ks. Kucego pojawiają się pewne mankamenty, ale wynikają one z braku zatrudnienia w instytucji o profilu ściśle teologicznym. Ten brak środowiska teologicznego sprawia, że tok rozumowania teologicznego jest nieco inny od tego, co jest ogólnie znane i akceptowane. W tym względzie dalsza praca ks. Kucego będzie domagała się pewnej korekty.

Należy także zauważyć jego zdolności muzyczne. Ocena pozytywna.

- prof. dr hab. Włodzimierz Wołosiuk, ChAT Warszawa:

Mała uwaga w związku z pytaniem o kierunek badań Habilitanta. Czy można je zakwalifikować do teologii systematycznej? Czy taka teologia w ogóle istnieje?

- ks. prof. dr hab. Jan Perszon, UMK Toruń:

Nie ma już żadnych specjalizacji.

- prof. dr hab. Włodzimierz Wołosiku, ChAT Warszawa:

To dobrze, bo również w teologii prawosławnej nie ma takiego pojęcia. Przyszła ścieżka badań Habilitanta ukierunkowana została przez fakt przyjęcia sakramentu kapłaństwa. Od tego momentu będzie podlegał ocenie Kościoła. Należy mieć nadzieję, że jego interpretacja teologii będzie właściwa, co nie znaczy całkowicie wolna od krytyki wobec niektórych kwestii.

5. Realizując kolejny punkt porządku posiedzenia, przewodniczący komisji, stwierdzając, że nie wpłynął wniosek o przeprowadzenie głosowania tajnego, zarządził głosowanie w trybie jawnym, którego celem było podjęcie decyzji o przedstawieniu Radzie Wydziału opinii w sprawie nadania lub odmowy nadania stopnia doktora habilitowanego ks. dr. Aleksemu Kucemu w zakresie teologii dogmatycznej.

6. Wynik głosowania:

uprawnionych do głosowania 7 osób;

obecnych podczas głosowania 7;

za rekomendowaniem 7;

przeciw X;

za wstrzymaniem X;

nieważnych X.

7. Wynik głosowania zdecydował, że komisja postanowiła wystąpić z wnioskiem do Rady Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ws. promocji kadry naukowej o nadanie stopnia doktora habilitowanego nauk teologicznych ks. Aleksemu Kucemu.

Poznań, dnia 30 maja 2020 r.

podpisy

ks. prof. dr hab. Jan Perszon, przewodniczący komisji, UMK Toruń,

ks. dr hab. Tomasz Nawracała, sekretarz komisji, UAM Poznań,

prof. dr hab. Karol Klauza, recenzent, KUL JPII Lublin,

ks. dr hab. Mateusz Potoczny, recenzent, UO Opole,

prof. dr hab. Włodzimierz Wołosiuk, recenzent, ChAT Warszawa,

ks. dr hab. Roman Słupek, członek komisji, PWT Wrocław,

ks. prof. dr hab. Jarosław Moskałyk, członek komisji, UAM Poznań,